

תזכורת:

הגדרה: נניח $(X_1, \tau_1) \xrightarrow{f} (X_2, \tau_2)$ פונקציה בין מ"ט. f נקרא הומיאומורפיזם

(Homeomorphism אזהרה: זה לא Homomorphism)

אם מתקיימים שלושת התנאים הבאים:

(א) f חח"ע + על (ז"א קיימת פונקציה f^{-1}).

(ב) f רציפה.

(ג) f^{-1} רציפה.

הגדרה: נסמן $(X_1, \tau_1) \simeq (X_2, \tau_2)$ אם קיים $f: X_1 \rightarrow X_2$ homeomorphism ונגיד

מרחבים הומיאומורפיים.

תכונות שמחלקות את TOP למחלקות:

$$(1) (X, \tau) \simeq (X, \tau)$$

$$(2) (X_2, \tau_2) \simeq (X_1, \tau_1) \Leftrightarrow (X_1, \tau_1) \simeq (X_2, \tau_2)$$

$$(3) (X_1, \tau_1) \simeq (X_3, \tau_3) \Leftrightarrow \begin{cases} (X_1, \tau_1) \simeq (X_2, \tau_2) \\ (X_2, \tau_2) \simeq (X_3, \tau_3) \end{cases}$$

(בשביל להוכיח את (1) משתמשים ב- id , בשביל (2) ב- f^{-1} ובשביל (3) $f_1 \circ f_2$).

שאלה חשובה: מתי 2 מרחבים טופולוגיים X, Y הם הומיאומורפיים או ומתי לא?

$$X \simeq Y \text{ או } X \neq Y$$

שאלה יותר כללית: מתי קיימת פונקציה רציפה ועל $X \xrightarrow{f} Y$

(ז"א מתי $Y =$ "תמונה רציפה" של X).

הערה: מה התכונות שנשמרות ע"י הומיאורפיזמים או ע"י תמונה רציפה?

(א) כל תכונה טופולוגית נשמרת ע"י הומיאורפיזם.

(ב) כל תכונה מטריית נשמרת ע"י איזומטריה.

שאלה: למיין קטעים ב- $\mathbb{R}$:

(א) עד כדי הומיאורפיזמים (כן יחס שקילות!).

(ב) עד כדי תמונה רציפה (לא יחס שקילות!).

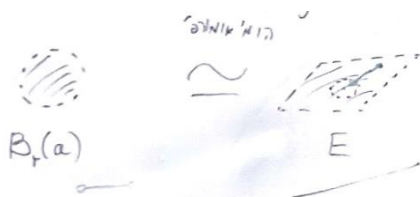
דוגמאות להומיאורפיזמים:

- הרכבה של פונקציות רציפות (הומיאומו') גם רציפה (הומיאומו').
- אם $f: X \rightarrow Y$ רציפה (הומיאומו') אז גם $f: A \rightarrow f(A)$ רציפה (הומיאומו').
- כל איזומטריה בעצם הומיאורפיזם (ההיפך לא תמיד נכון!).
- בכל מרחב נורמי $(E, \|\cdot\|)$: הזזות $T_v: E \rightarrow E$, $T_v(x) = v + x$ תמיד איזומטריות.
- כפל בסקלר $c \neq 0$ תמיד הומיאורפיזם:

$0 \neq c \in \mathbb{R}$, $M_c(x) = c \cdot x$, $M_c: E \rightarrow E \in Lip_{|c|}$ קבוע נתון.

$$\boxed{M_c^{-1} = M_{c^{-1}}}$$

משפט: כל מרחב נורמי $\cong$ לכל כדור פתוח שלו.
הומיאורפי

הוכחה:

$\forall r > 0, \forall a \in E: B_r(a) \cong B_1(0)$ – שלב א' –

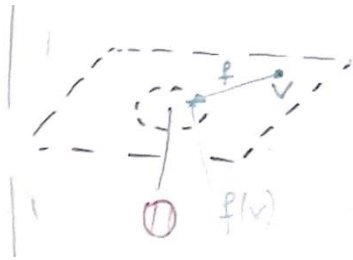
כי: $B_1(0) \underset{M_r}{\cong} B_r(0) \underset{T_a}{\cong} B_r(a)$

הערה: הרכבה של הומיאורפיזם גם עם צמצום מלא (גם בטווח) הוא הומיאורפיזם.

שלב ב' - מ"ל ש: $E \underset{f}{\simeq} B_1(0)$

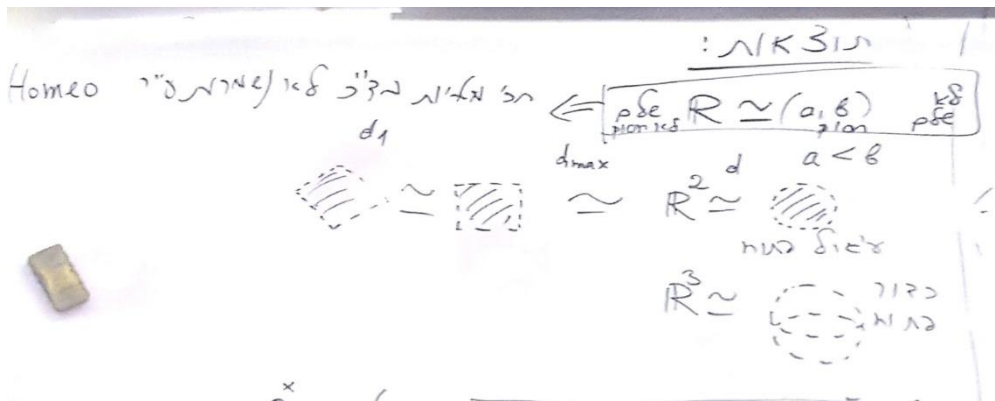
נגדיר $f: E \rightarrow B(0_E, 1)$ $f(v) = \frac{1}{1+\|v\|} \cdot v$

$f^{-1}: B(0_E, 1) \rightarrow E$ $f^{-1}(x) = \frac{1}{1-\|x\|} \cdot x$

תוצאות: $\mathbb{R} \simeq (-1, 1) \simeq (a, b)$

$\mathbb{R}^n \simeq B(v, r) \quad \forall v \in \mathbb{R}^n$

המשך דוגמאות:

- $a < b, c < d$ כאשר $[a, b] \simeq [c, d]$ (למצוא הומיאומורפיזם פונקציה' לינארית למקוטעין).
- $(a, \infty) \simeq (c, d) \simeq (-\infty, b)$

(חלק מההסבר: $(0, \infty) \simeq \mathbb{R}$)

$$\begin{matrix} 2^x \\ \downarrow \\ \mathbb{R} \\ \uparrow \\ \log_2 \end{matrix}$$

• $(0, 1) \not\simeq [2, 3]$

כי הקטע הסגור קומפקטי בעוד שהקטע הפתוח לא קומפקטי. אפילו לא קיימת פונקציה רציפה ועל מ- $[2, 3]$ על- $(0, 1)$ כי קומפקטיות נשמרת ע"י תמונה רציפה.

• $[3, 8] \not\simeq [0, 1] \cup [3, 6]$

כי הראשון קשיר והשני לא קשיר (למרות ששניהם קשירים ולא קומפקטיים).

$$\bullet [0,1) \neq (2,5)$$

ב - (2,5) כל נקודה היא "נקודה מחלקת" $(2,5)/\{c\} \notin Conn$. אבל ב - [0,1) יש נק' שלא מחלקת, זאת נק' 0. $[0,1)/\{0\} \in Conn$

הגדרה: נקודה $a \in X$ במ"ט X נקראת **מחלקת** אם: X קשיר אבל $X \setminus \{a\}$ לא קשיר.

הערה: קיום של נקודה לא מחלקת זאת **תכונה טופולוגית** (נשמרת ע"י הומיאומורפיזם).

טענה: אם $X \xrightarrow{f} Y$ הומיאומו' אז לכל נק' מחלקת $p \in X$ גם $f(p) \in Y$ נק' מחלקת.

$$\text{גם הומיאומורפיזם.} \quad \underbrace{X/\{p\}}_{\text{פריק}} \xrightarrow{f_*} \underbrace{Y/\{f(p)\}}_{\text{שגם פריק}}$$

ז"א לא קשיר

כנ"ל: מספר נקודות מחלקות, מספר נקודות לא מחלקות. כנ"ל מספר מרכיבי קשירות.

- הוכיחו ש - $8 \neq 0$ (שניהם קומפקטיים, קשירים...)
- * למיין:

(א) את כל "הספרות"

=1234567890=

(ב) האלף-בית האנגלי

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

(עבור sans serif font "ללא קישוטים, ללא עובי" אותיות וגם הספרות)

- כל פונקציה לינארית בין מרחבים אוקלידיים

$$\begin{pmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_n \end{pmatrix} \mapsto A_f \begin{pmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_m \end{pmatrix} \quad \mathbb{R}^n \xrightarrow{f} \mathbb{R}^m$$

היא רציפה (ליפשיץ - $k = \sqrt{\sum_i \sum_j a_{ij}^2}$), כאשר A_f מטריצה של f

⇓

- $\mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ לינארית הפיכה ($\det(A_f) \neq 0$). אזי f הומיאומורפיזם.

תרגיל: הוכיחו שכל ריבוע/עיגול הומיאומורפי עם אליפסה

$$\{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} \leq 1\}$$

תרגיל: הוכיחו שכל הכדורים ב $(\mathbb{Z}, d_p)$ הם הומיאומורפיים.

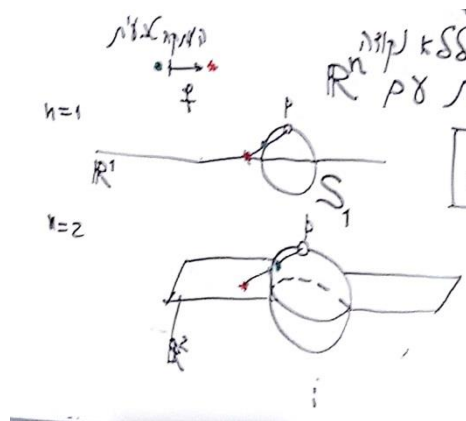
• היטל סטריאוגרפי

טענה: ספירה n – מימדית S_n ללא נקודה אחת היא הומיאומורפית עם $\mathbb{R}^n$.

$$S_n / \{z\} \simeq \mathbb{R}^n$$

$$S_n = \{(x_1, \dots, x_n, x_{n+1}) \in \mathbb{R}^{n+1} \mid \sum_{i=1}^n x_i^2 = 1\}$$

למשל: כאשר $n = 1, 2$ נגדיר f לפי:

הגדרות: (אוטומורפיזמים)

חבורת הומיאומורפיזמים של מ"ט

$$Homeo(X) := \{X \xrightarrow{f} X \text{ הומיאומורפיזמים}\}, X \in TOP$$

חבורת איזומטריות של מ"מ

$$Iso(X) := \{(X, d) \rightarrow (X, d) \text{ איזומטריות}\}, X = (X, d) \in Metr$$

שימו לב: אם $\tau = top(d)$ אז $Iso(X, d)$ תת חבורה של $Homeo(X, \tau)$.

$$Iso(X) \leq Homeo(X) \leq \underbrace{(S_X, \circ)}_{\text{חבורה סימטרית ת"ח}}$$

הגדרה: נגדיר פעולה טבעית $Homeo(X) \times X \rightarrow X \quad (f, x) \mapsto f(x)$

מחלקות שקילות $[x] = \{f(x) \in X \mid f \in Homeo(X)\}$ – אורביטה (מסלול) של x .

אומרים ש X – הוא מ"ט הומוגני (*homogeneous*) אם יש רק מסלול 1.

שקול: $\forall x, y \in X, \exists f \in \text{Homeo}(X): f(x) = y$

דוגמה: כל מ"ט דיסקרטי הוא הומוגני (מה הוא (X, τ_{discr}) ?)

דוגמה: $X = (0, 2)$ מ"ט הומוגני.

דוגמה: אם $X = [0, 1) \cup \{3\}$. אז לא הומוגני. יש 3 מסלולים הבאים:

$$[3] = \{3\}, \quad [0] = \{0\}, \quad \left[\frac{1}{2}\right] = (0, 1)$$

הגדרה: באופן דומה מגדירים מ"מ (X, d) הומוגני

(אם לפעולה $X \rightarrow X \times X$ יש מסלול אחד).

דוגמה: $\mathbb{R}^n$, מרחב נורמי, $S_n, (\mathbb{Z}, d_p)$ מ"מ הומוגניים (לכן גם הומוגני כמ"ט).

דוגמה: $X = (-1, 1)$ אז הוא הומוגני כמרחב טופולוגי אבל לא כמ"מ

(שימו לב: $\text{Iso}(X)$ בעל שני איברים בלבד: פונקצית זהות ושיקוף).

תרגיל: כמה מסלולים קיימים בפעולה של $\text{Homeo}(x)$ על X אם:

(א) $X = (3, \infty)$

(ב) $X = [0, 1]$

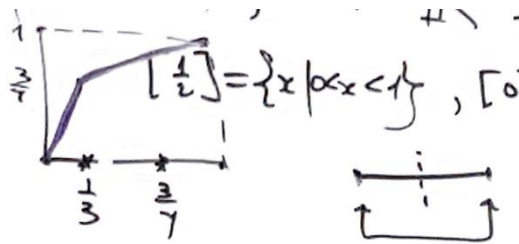
(ג) $X = 8$

(ד) $X = (0, 1) \cup (2, 4) \cup \{7\}$

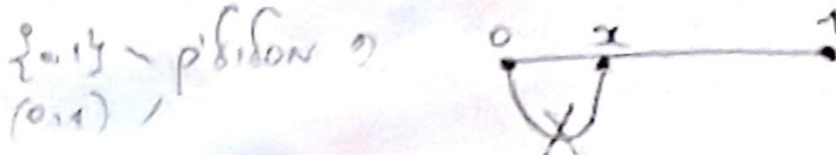
תשובה:

(א) מסלול 1 (הומוגניות!). $\mathbb{R} \simeq (3, \infty)$ ו- $\mathbb{R}$ הומוגני (הזזות).

(ב) 2 מסלולים. $[0] = \{0, 1\} = [1]$ $\left[\frac{1}{2}\right] = \{x \mid 0 < x < 1\}$

הערות:

לא קיים $h \in \text{Homeo}([0,1])$ כך ש $h(0) = x, 0 < x < 1$ כי x נק' מחלקת עבור $[0,1]$ ו- 0 לא.

ג) 2 מסלולים. מדוע ?

ד) 2 מסלולים. מדוע ?

קשירות (המשך)

משפט: קשירות נשמרת ע"י תמונה רציפה.

הוכחה:

נניח ש $X \in \text{Conn}$. מאחר ו f – על אז $f(X) = Y$. צ"ל $Y \in \text{Conn}$.

אם נניח שלא, אז Y פריק טופולוגית: $Y = \bigcup_{\substack{Y_1 \\ \neq \emptyset}} \bigcup_{\substack{Y_2 \\ \neq \emptyset}}$ כאשר Y_1, Y_2 פתוחות.

$$X = f^{-1}(Y_1) \cup f^{-1}(Y_2) \text{ – אזי}$$

כאשר נשים לב ש $f^{-1}(Y_1), f^{-1}(Y_2) \neq \emptyset$ כי f היא פונקציה על וגם הן פתוחות כי f רציפה. קיבלנו ש X פריק, ז"א $X \notin \text{Conn}$ בסתירה!

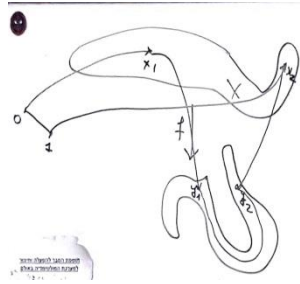
☺

הגדרה: מ"ט X קשיר מסילתית אם לכל $x, y \in X$ קיימת מסילה מ x ל y . מסילה מ x_1

ל x_2 $[0,1] \xrightarrow{\varphi} X$ פונקציה רציפה, $\varphi(0) = x_1, \varphi(1) = x_2$. סימון: $X \in P\text{Conn}$.

משפט: קשירות מסילתית נשמרת ע"י תמונה רציפה.

הוכחה: נניח ש $X \in PConn$ על ורציפה אז $f(X) = Y \in PConn$ - צ"ל.

נניח $y_1, y_2 \in Y$, אז קיימים $x_1 \xrightarrow{f} y_1, x_2 \xrightarrow{f} y_2$ כי f על.

קיימת מסילה מ x_1 ל x_2 $[0,1] \xrightarrow{\varphi} X$ פונקציה רציפה, $\varphi(0) = x_1, \varphi(1) = x_2$.

$$[0,1] \xrightarrow{\varphi} X \xrightarrow{f} Y \quad [0,1] \xrightarrow{f \circ \varphi} Y$$

וגדיר מסילה - ואז מצאנו מסילה בין y_1 ל y_2 .

אזהרה: תמונה $f[0,1]$ של המסילה לא תמיד הומיאומורפי ל $[0,1]$.

למשל ידוע שקיימת פונקציה רציפה ועל $f : [0,1] \rightarrow [0,1]^2$ (Peano curve).

משפט: $PConn \subset Conn$

הוכחה: נניח $X \in PConn$ צ"ל $X \in Conn$.

אם נניח בשלילה שלא, אז פריק: $X = X_1 \sqcup X_2$

נבחר $x_1 \in X_1, x_2 \in X_2$.

$X \in PConn \Leftrightarrow$ קיימת מסילה מ x_1 ל x_2 , לכן -

$$\varphi(0) = x_1, \varphi(1) = x_2 \quad [0,1] \xrightarrow{\varphi} X$$

$$[0,1] = \varphi^{-1}(X_1) \sqcup \varphi^{-1}(X_2) \quad \text{כעת -}$$

$\varphi^{-1}(X_1), \varphi^{-1}(X_2)$ קבוצות זרות פתוחות (רציפות !)

לא ריקות $(0 \in \varphi^{-1}(X_1), 1 \in \varphi^{-1}(X_2))$

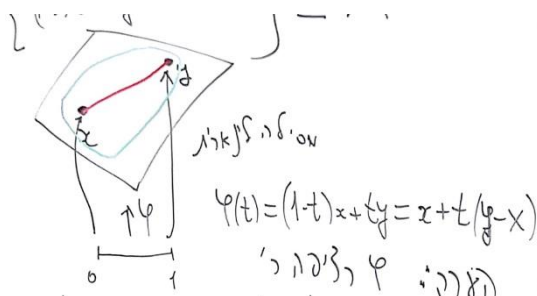
ואז קיבלנו פירוק של $[0,1]$ בסתירה לכך ש $[0,1] \in Conn$.

הגדרה: תת קבוצה X במ"נ $(E, \|\cdot\|)$ נקראת קבוצה קמורה (convex) אם לכל $x, y \in X$ מתקיים – $\{(1-t)x + ty : 0 \leq t \leq 1\} \subseteq X$ (מסילה לינארית)

נסמן – $X \in Conv$

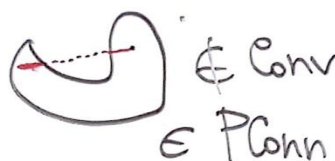

הערה:

$\varphi \in Lip_{\|y-x\|}$ – רציפה כי

טענה: $Conv \subset PConn$

$$Conv \subsetneq PConn \subsetneq Conn$$

דוגמה:

הגדרה: $\emptyset \neq X \subseteq \mathbb{R}$ קטע אם לכל $a, b \in X$ מתקיים $[a, b] \subseteq X$

טענה: נניח $X \subset \mathbb{R}$ תת מרחב. אזי התנאים הבאים שקולים:

(1) X "קטע" (יתכן כמובן לא חסום)

(2) $X \in Conv$

(3) $X \in PConn$

(4) $X \in Conn$

הסבר: (1) $\Leftrightarrow$ (2): לכל $a, b \in X$ מתקיים $[a, b] \subseteq X$. מצד שני

$$[a, b] = \{a + (b-a)t \mid 0 \leq t \leq 1\}$$

(2) $\Rightarrow$ (3) $\Rightarrow$ (4) נובע מהכלות ברורות $Conv \subseteq PConn \subseteq Conn$

(4) $\Rightarrow$ (1)

אם נניח שלא, אז X לא קטע, כלומר קיימים $a, b \in X$ כך ש $[a, b] \not\subseteq X$. ז"א קיימים

$a, b \in X$ אבל $c \notin X$ כך ש $a < c < b$

נגדיר $X_1 := (-\infty, c) \cap X, X_2 := (c, \infty) \cap X$

ואז נקבל ש $X = \underbrace{X_1}_a \sqcup \underbrace{X_2}_b$ פירוק טופולוגי.

ואז קיבלנו ש $X \notin Conn$ - בסתירה!

משפט (ערך הביניים): נניח X מ"ט. אזי התנאים הבאים שקולים:

(1) $X \in Conn$.

(2) לכל פונקציה רציפה $f: X \rightarrow \mathbb{R}$ יש תכונת ערך ביניים.